

LÄROANSTALTERNAS  
**BÄSTA PRACTIS**  
FÖR TÄVLINGSVERKSAMHET

TÄVLANDET  
STÄRKER  
**SJÄLVFÖRTROENDET**

TÄVLINGS-  
VERKSAMHETEN  
**GER UPPHOV TILL**  
UTBILDNINGS-  
EXPORT



# VARFÖR LÖNAR DET SIG ATT SATSA PÅ YRKESKICKLIGHETS-TÄVLINGAR, SEIJA RASKU?

Deltagande i tävlingsverksamhet är ett ypperligt sätt att utveckla kunnandet bland utbildningsarrangörens personal, erbjuda studerande individuella studiebanor och samtidigt utveckla hela organisationens verksamhet. När tävlingsverksamheten är inskriven i utbildningsarrang-



Foto: Inka Porttila

örens strategi är det flexibelt och målinriktat att ta in verksamheten i yrkesutbildningens vardag.

Tävlingar i yrkeskicklighet ökar yrkesutbildningens dragningskraft och status. Tävlingsarna gör det synligt för alla till vilka yrken och uppgifter en yrkesutbildning kan leda och vilken typ av kompetens och vilka karriärmöjligheter de som avlagt en yrkesexamen har. Samtidigt utvecklas yrkesutbildningen genom tävlingsverksamheten, och tävlingarna är också ett bra sätt att lyfta fram ändringar i yrkesutbildningen.

Seija Rasku är Skills Finlands styrelseordförande och undervisningsråd med ansvarsområdet yrkesutbildning vid undervisnings- och kulturministeriet.

## TÄVLINGARNA I SIFFROR

**Mästare** – nationell tävling i yrkeskicklighet,

**MästarePLUS** – nationell yrkeskicklighetstävling för studerande som är i behov av särskilt stöd och

**Mästare9** – händighetstävling för elever i grundskolan.

598 tävlande

99 180 besökare

424 samarbetspartner, penningvärde 2,3 miljoner euro

*Siffrorna är från tävlingen Mästare2017.*

**EuroSkills** – ungdoms-EM i yrkeskicklighet

480 tävlande från 28 länder

75 000 besökare

Från Finland 30 tävlande, 26 experter och 25 finländska läroanstalter

30 samarbetspartner med Finlands lag

*Siffrorna är från tävlingen EuroSkills Gothenburg 2016.*

**WorldSkills** – ungdoms-VM i yrkeskicklighet

1 255 tävlande från 58 länder

125 000 besökare

Från Finland 27 tävlande, 24 experter och 23 finländska läroanstalter

82 samarbetspartner med Finlands lag

*Siffrorna är från tävlingen WorldSkills Abu Dhabi 2017.*

**Abilympics** – VM i yrkeskicklighet för studeranden som är i behov av särskilt stöd

650 tävlande från 35 länder

60 000 besökare

9 tävlande från Finland, 10 instruktörer och 5 experter från 4 finländska yrkesläroanstalter

*Siffrorna är från tävlingen Abilympics Bordeaux 2016.*

Reporter: Emmi Oksanen

Layout: Joe Ville Järvinen

# NÄTVERKANDE, UTBYTE OCH EXPORT – TÄVLINGSVERKSAMHETENS MÅNGA TENTAKLER

**Utbytesstuderande till Singapore, tävlingsverksamhet till Kina och utbildningsexport till Brasilien. Detta är följden av att ett allt bättre kunnande och en ökad konkurrenskraft finns inskriven i läroanstaltens strategi.**

Tävlingsverksamheten är ett redskap, som är inskriven i strategin, som Åbo yrkesinstitut använder för att främja toppkompetens.

## Nätverkandets kraft

Även ledningen deltar i tävlingsverksamheten. Serviceområdesdirektör **Hannu Immonen** fungerar som teknisk delegat för Finland i WorldSkills-tävlingarna.

– Där får vi kontakt med alla 76 övriga länder som deltar i tävlingen. Nätverken är till nytta exempelvis då vi söker utbytesplatser för studerande och lärare eller praktikplatser för studerande, berättar Immonen.

Tack vare WorldSkills-kontakter kommer Åbo yrkesinstitut att skicka studerande inom hotell-, restaurang- och turismbranschen på ut-

byte till Singapore och har hjälpt till att starta tävlingsverksamhet i Kina.

Som teknisk delegat har Immonen stött Hämeen ammattikorkeakoulu med utbildningsexport till Brasilien. I sin roll som teknisk delegat förmedlar Immonen också information till övriga utbildningsarrangörer. Inom tävlingsverksamheten skapar även lärare nätverk nationellt och internationellt.

– De ser hurdan yrkesskicklighet och vilka pedagogiska metoder det finns i andra länder, utvecklar sin kompetens och uppdaterar sina kunskaper. Idag är det oerhört viktigt att skapa nätverk.

Eftersom tävlingsverksamhet är läroanstaltens riktlinje och ingår i budgeten kan man förbinda sig till att stöda lärare som ställer upp. Dessutom har Åbo yrkesinstitut en koordinator som utsetts för tävlingsverksamheten. Det är en lärare med gedigen tävlingserfarenhet och goda förutsättningar att stöda andra i tävlingsverksamheten.



Foto: Vesa-Matti Väätä



# MÄSTARE ÄR MYCKET MER ÄN EN TÄVLING

**Mästare är ett enormt inlärningsevenemang,  
inte endast en tävling.**

I Mästare-tävlingen deltar även ett stort antal personer utöver tävlande och personer som direkt främjar tävlandet. Vid evenemanget Mästare2016 i Seinäjoki avlade 110 studerande vid Koulutuskeskus Sedu studier i modersmål och etik samt fritt valbara studier genom att presentera yrkesvägar för nästan 4 000 högstadieelever. De handledes av studiehandledare, tf. utbildningschef vid Sedu **Anne Rintala** tillsammans med kollegan **Sini Rauhala**.

Rintala ordnade tillsammans med Rauhala en skolturné för högstadies, anmälning till yrkesvägarna, utbildning för yrkesvägshandledare samt organiserade ledandet av yrkesvägar under evenemanget.

## “Vilken tur att jag gick med”

De flesta studerande vid Sedu avlade fem kompetenspoäng genom att handleda yrkesvägar och lärde sig massor om exempelvis uppträdande.



– De studerande tyckte det var väldigt roligt att presentera yrkesvägar. Många kommenterade att det var fantastiskt att våga delta, berättar Rintala.

De studerande lärde sig hur man leder en grupp och håller den i kontroll i rusning samt att uppträda.

– Därtill fick de säkert också kunskaper i att ordna evenemang.





## Bättre med intensiv utbildning

Anne Rintala anser att man vid ordnandet av Mästare även i övrigt borde minnas att Mästare utöver en tävling är ett enormt evenemang och Finlands bästa skyltfönster för yrkesutbildning.

– Självtänker jag inte på Mästare som endast tävlingsverksamhet.

Ordnandet av yrkesvägar gick enligt Rintala bra i sin helhet. Utbildningen av handledare kunde ha påbörjats senare.

– Vi började utbilda handledare redan i september. Eftersom det ännu var en lång tid kvar till själva evenemanget var inte alla genast motiverade att delta i utbildningarna. Utbildningarna kunde ha påbörjats senare, exempelvis i januari. Även samarbetet mellan yrkesvägsguiderna och grenguiderna kunde ha säkerställts ännu bättre på förhand. Nu kände de nödvändigtvis inte varandra i början. Rintala är nöjd med högstadieelevernas intresse.



### Veera Ollikainen, 3 årets studerande i företagsekonomi, avlägger samtidigt gymnasiets hela lärokurs

*"I Mästare2016-tävlingen presenterade jag yrkesvägar för högstadieelever. Jag gick runt med grupperna från en punkt till en annan och berättade samtidigt om mina egna studier i cirka en timme. Såhär avlade jag fem kompetenspoäng fritt valbara studier. Jag fick övning i att uppträda och lärde mig att agera med personer som är yngre än jag själv. Presenterandet av yrkestigar lärde mig också att komma överens med olika människor och hur man leder grupper under stora evenemang. Erfarenheten kan vara till nytta exempelvis vid mässor senare i arbetslivet. Det hade varit roligt att delta i Mästare-tävlingen om inte åldersgränsen kommit emot. Jag är en 25-årig vuxenstuderande."*





# MÄSTARE9- TURNÉN VAR EN ENORM SUCCÉ

Salon seudun ammattiopisto tog Mästarte9-tävlingen med lastbilar till skolorna. Det lönade sig verkligen. I uppgifterna inom metall-, catering- och byggbranschen deltog nästan 300 trepersoners lag i tio skolor.

Tidigare har läroanstalten ordnat Mästarte9-tävlingen i samband med öppet hus-dagen och 50–60 lag har deltagit.

– Det här var ett fantastiskt deltagarantal. Skolan och Mästarte9 fick mycket synlighet. Vi fick också mycket bra respons av högstadieläverna och studiehandledare, gläds **Tiina Lakanen**, ansvarig för Mästarte9 i Saloområdet.

Ordandet av Mästarte9-tävlingen som en turné fortsätter 2018.

– Grundidén kommer att vara densamma, men vi satsar ännu mer på det allmänna uttrycket och synlighet.

Lakanen fastställde besöksdagarna för september 2017 med högstadierna i Saloområdet redan på våren. Teamet valde september som tidpunkt för att vädret skulle vara tillräckligt bra för ett utomhusevenemang.

## Ett steg närmare högstadierna

På turnén deltog studerande inom metall-, bil-, catering- och byggbranschen, lektor inom teknisk planering Lakanen, läroanstaltens försäljnings- och marknadsföringschef **Mika Rautiainen** samt förare för två lastbilar. Teamet på 12–16 personer var ute på vardera högstadiets gård under hela skoldagen. De studerande övervakade och utvärderade tävlingsprestationerna. Utöver tre tävlingsuppgifter fick högstadieläverna höra om utbildningsalternativen vid Salon seudun ammattiopisto. Även tävlingens samarbetspartner Teknologiateollisuus och Rakennusteollisuus presenterade sig för eleverna.

– Jag tror att tävlingen väckte intresse att söka studieplats hos oss. Turnén var givetvis tidskrävande, men nu är vi ett steg närmare högstadierna.



# GEMENSKAP OCH TÄVLINGSERFARENHET FRÅN SKOLTÄVLINGAR

Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymä  
JEDU har redan under tre höstar  
ordnat skoltävlingarna JEDU Skills.



Foto: Tuula Leskinen

Tävlingserfarenhet, att lärare och studerande lär känna varandra, dold utbildning, teamarbete och marknadsföring. Allt detta tänkte direktören för samkommunen för utbildning **Keijo Makkonen** på när han föreslog ordnandet av JEDU Skills för JEDUs ledningsgrupp.

I oktober 2017 tävlade studerande vid JEDU för tredje gången i JEDU Skills i över 20 grenar. Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymä JEDU är verksam på sju orter i Norra Österbotten på 30–50 kilometers avstånd från varandra. Även tävlingarna delas upp mellan olika orter.

– Studerande och lärare vid olika enheter har möjlighet att lära känna varandra. Lärarna tar del av varandras bästa undervisningspraxis och de studerande får tävlingserfarenhet. Samtidigt är tävlingarna bra marknadsföring, berättar Keijo Makkonen.

JEDU Skills är även en förhandsuttagning till Mästare-semifinalerna. De bästa får om de så vill delta i Mästare-semifinalerna. Då studerande och lärare vid olika enheter har lärt känna varandra under JEDU Skills, är de redan ett bekant team i Mästare-semifinalerna.

## Tävlingschefen leder

JEDU Skills organiseras av JEDUs tävlingschef. De praktiska arrangemangen utförs i samarbete av sådana lärare och studerande vars bransch och enhet deltar i tävlingarna. Den första hösten deltog under 10 branscher, följande höst redan 15 branscher och tredje gången över 20.

– När någon bransch bestämmer sig för att delta, kommer lärarna sinsemellan överens om arbetsfördelningen.

Tävlingarna är offentliga. JEDU skickar ut pressmeddelanden om tävlingarna. På vissa orter har enheterna bjudit in grundskoleelever som publik. I en del grenar har representanter för företag fungerat som domare vid sidan av lärarna. JEDU Skills är omtyckta och fortsättning kommer att följa.

– Tävlingarna har tagits mycket väl emot av studerande och lärare. Det här är också ett sätt att framhäva all utbildning vid en viss enhet samt utveckla utbildningen vid alla enheter.

# LÄRARE vol 2.0

**Läraren Markku Vengasaho engagerade sig helhjärtat i tävlingsverksamheten. Han har fört samman unga studerande, lokala företagare, yrkesexamensstuderande och branschens toppexperter.**

– Jag är inte längre samma lärare som för fem år sedan. Min lärarroll och mina undervisningsmetoder har förändrats, konstaterar lektor **Markku Vengasaho**.

Han är lektor vid Saimaan ammattiopisto Sampo och grenchef för konditorgrenen. Inom tävlingsverksamheten anser Vengasaho att han har lärt sig teamarbetsfärdigheter och insett styrkan i nätverk. Om han måste lösa en klurig situation kan han be nätverket om hjälp och få hjälp till och med inom en kvart.

## Läraren lärde sig att skapa möjligheter

– När en ung person skapar sin egen framtid tänker jag på hur jag kan väcka en yrkesmässig gnista som får personen att intressera sig för branschen. Den studerande och tävlande har sin egen vision och det är inte meningen att personen agerar enligt mitt synsätt.

För att förstå detta har Vengasaho varit tvungen att lära sig att lyssna ödmjukt. Arbetet som Skills-grenchef och som WorldSkills-tränare för **Emeliina Papinniemi** har lönat sig: Emeliina vann guldmedalj i WorldSkills-tävlingen som hölls i Abu Dhabi 2017.

– Det här har varit ett av de bästa projekten under mitt arbetsliv och bra utbildning inför den kommande reformen. Jag har 22 arbetsår bakom mig. Bagare-konditorutbildningen vid Sampo är för närvarande också mycket populär.



Foto: Joachim Wunch

## Träning och utbildning tillsammans

Vengasaho kombinerade också Papinniemis träning med utbildningen Huippuosajasta yrittäjäksi. Han lockade toppexperter inom branschen att utbilda Papinniemi, studerande på ungdomssidan, läroavtalsstuderande, sydkarelska företagare och lärare inom branschen från olika delar av Finland till Sampo.

Det låter som en svår uppgift att locka toppexperter till ett yrkesinstitut i Villmanstrand, men det lyckas när man hittar engagerade människor.





**Teija Ripattila, ansvarig  
mästartränare, Skills  
Finland rf**

”Det här är ett ekonomiskt fungerande sätt att kombinera träning och utbildning. Studeranden får förutom kunskap också betyg över utförda examensdelar.”

Foto: WorldSkills

– Många är villiga att dela med sig information om sin särskilda expertis till andra. När deltagargruppen är tillräckligt stor blir kostnaden per deltagare inte alltför hög.

Läroavtalsstuderandena utförde sin yrkesexamen i grupp och de studerande på grundnivå sin egen utbildning. En lokal stiftelse understödde företagarnas deltagande. En läroavtalsstuderande utvecklade också tävlingsrecept tillsammans med Papinniemi.

– Ofta begränsas kombinerandet av utbildning med träning mest av det egna tankesättet.

### **Företag som drar verklig nytta vill med**

Vengasaho skaffade också finansiering för Papinniemis WorldSkills-tävlingsresa genom företagssamarbete.

– Först frågade jag mig själv hur ett visst företag skulle dra nytta av att finansiera Emeliinas tävling. Om jag kunde komma på en bra orsak och hade den klar för mig själv fick jag företaget med.

Exempelvis ordnades WSC2017-uttagningarna i samarbetsföretaget Keittiömaailmas lokaler. Tidigare har uttagningarna ordnats i läroanstaltens lokaler. Vengasaho koncentrerade sig på att skaffa finansiering av några företag. De fick synlighet också på exempelvis Papinniemis webbplats och tävlingsteamets arbetsjackor.

Som den utvecklingstyp han är misstänker Vengasaho att han skulle bli uttråkad om han blev tvungen att utföra sitt lärararbete ensam.

– När jag arbetar i ett team kan jag ge mycket mer.

# VARFÖR SKICKA EXPERTER TILL INTERNATIONELLA TÄVLINGAR?

**Internationell erfarenhet förbättrar undervisningen. Nätverk kan till och med leda till utbildningsexport.**

Att skicka ut en expert är ett viktigt sätt för en läroanstalt att hållas bland föregångarna inom utvecklingen.

– Tävlingsverksamheten är ett sätt att uppdatera kompetensen och yrkesmässig praxis samt skapa internationella relationer som annars inte skulle vara möjliga, definierar teknologibranschernas branschdirektör **Jukka Kosunen** vid Savon koulutuskuntayhtymä.

Sakkys lärare har fått flera undervisningsidéer från tävlingarna samt bekantat sig med utrustning och andra undervisningsredskap som läroanstalten sedan har skaffat.

## Utbildningsexporten igång

Sommaren och hösten 2017 ordnade Sakky för första gången WorldSkills-träningläger för svenska, engelska, ryska och kinesiska tävlande.

– Så här har vi fått igång utbildningsexporten. Försäljningen av dessa produkter hade inte lyckats om vi inte varit aktiva i tävlingsverksamheten.

Sakky har skickat experter till WorldSkills- eller Euroskills-tävlingarna redan i 15 år. En bra expert är engagerad, kunnig, kan flytande engelska och är villig att sköta uppgiften upprepade gånger.

– Den största nyttan uppnås om man deltar



Foto: Heli Laitinen

som expert två-tre gånger.

## En bred bas underlättar framgång

Sakky använder Mästare-tävlingens gamla tävlingsuppgifter i sin undervisning på alla orter. Varje år deltar 70–90 studerande från Sakky i Mästare-semifinalerna. Med en bred bas går det bra för studerande och lärare att ta sig vidare upp till internationella tävlingar på branschens topp.

Sakky har samlat studerandes tävlingshistorier på läroanstaltens webbplats och i sociala medier. Vid Mästare-infon uppmuntrar gamla tävlande yngre studerande att delta. Det har lönat sig. Exempelvis meddelade en ny studerande hösten 2015 genast den första skoldagen sitt intresse för Mästare-tävlingen. Våren 2017 deltog personen följaktligen i Mästare-finalen.

# VARFÖR LÖNAR SIG STUDIEHELHETEN ARBETE SOM KRÄVER SPETSKOMPETENS?

De frisörer som har avlagt studiehelheten Arbete som kräver spetskompetens är hett stoff på arbetsmarknaden.

När läraren inom hårbranschen **Heli Råglund** upplever att en studerande är motiverad att lära sig mer än medeltalet föreslår hon den valbara studiehelheten Arbete som kräver spetskompetens på 15 kompetenspoäng. Studerande inom hårbranschen vid Stadin ammat-iopisto kan avlägga studiehelheten exempelvis genom att tävla i Mästare-tävlingar och övriga tävlingar samt genomföra olika projekt, såsom uppvisningar och välfärdsdagar.

## Företag vill ha tävlande

Det lönar sig att avlägga studiehelheten eftersom den uppskattas av arbetsgivare inom branschen.

– Arbetsgivare har upptäckt att avläggandet av helheten märks bland annat i den studerandes tekniska kunnande och vilja att utvecklas, berättar Råglund.

Genom att avlägga studiehelheten kan studeranden också skaffa sig specialkunskap som grundutbildningen inte erbjuder. Om man som studerande är med och arbetar med musikalerna och uppvisningar har man senare bättre chanser att få arbete inom dessa områden.

Genom att tävla kan studeranden lära sig teknisk kunskap, stresstålighet och att marknadsföra sig själv till arbetsgivare som en anställd med vilja att utvecklas.

– Det finns ett stort antal tävlingar inom hårbranschen. Många företag uppmuntrar sina anställda att tävla och också förvänta sig tävlingserfarenhet. Genom att avlägga studiehelheten kan man också bli klar med studierna snabbare.



**Veera Rantanen, 3 årets studerande inom hårbranschen vid Stadin ammat-iopisto**

*“Jag ville avlägga studiehelheten eftersom jag var intresserad av att tävla. Jag deltog i Mästare2017-semifinalerna och i finalen arbetade jag som assistent åt en italiensk tävlande. Mitt tekniska kunnande utvecklades och jag lärde mig att tro på mig själv på ett nytt sätt. I Mästare-finalen lärde jag mig samarbetsförmåga och kunde skapa kontakter. Via tävlingarna lärde jag känna en fotograf som jag har gjort sminkningar för reklamfotograferingar för efter tävlingen.”*

Foto: Inka Porttila



# 10 SÄTT ATT UTNYTTJA TÄVLINGSVERK- SAMHETEN



## 1. **Satsa för fullt.**

När en engagerad lärare får det stöd som behövs, utvecklar läraren utbildningen. Alla drar nytta av det.

## 2. **Marknadsför läroanstalten med tävlingserfarenhet.**

De studerandes tävlande och lärarnas aktivitet inom tävlingsverksamhet berättar att läroanstalten har motiverade studerande och ett högklassigt kunnande.

## 3. **En lärare som deltar i tävlingsverksamhet är en bättre lärare än tidigare.**

Låt lärare dela med sig av sin kunskap åt andra och uppmuntra till det.

## 4. **Ordna en Mästare9-tävling som en turné i högstadier.**

Dela ut färdigt presentationsmaterial om tävlingarna och läroanstalten åt högstadiernas studiehandledare och håll även i övrigt kontakt med studiehandledarna.

## 5. **Man kan delta i Mästare också på annat sätt än genom att tävla.**

Genom att delta i arrangemangen får man ett deltagarintyg och kompetenspoäng som en del av studierna. De är till nytta och utgör prov för framtiden.

## 6. **Ordna egna skoltävlingar.**

De är ett bra sätt att utveckla utbildningen hos utbildningsanordnare och erbjuda tävlingserfarenhet åt de studerande.

## 7. **Utse en tävlingskoordinator som gör upp en årsplan samt stöder tävlande och studerande.**

På så sätt är minst en person väl insatt i tävlingarna.

## 8. **Inkludera tävlingsverksamheten i budgeten.**

En klar budget gör det lättare att delta.

## 9. **Bjud in företag att delta i träningen inför internationella tävlingar.**

## 10. **Skapa kontakter.**

Kontakter som skapats vid exempelvis internationella tävlingar kan senare utmynna i utbildningsexport.